

TADQIQOTLARDA ANALITIK FIKRLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

N.J.Isakulova,

pedagogika fanlari doktori,

professor, O'zDJTU

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.22669233>

Annotatsiya: Mazkur maqolada analitik fikrlash ko'nikmalarini tadqiqotlarda rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: analitik fikrlash ko'nikmalari, kommunikativ ko'nikmalar, kreativ ko'nikmalar, tanqidiy tafakkur ko'nikmalari, ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalari, tadqiqotda ma'lumot to'plash ko'nikmalari.

Аннотация: В статье освещены особенности развития навыков аналитического мышления в исследовательской деятельности.

Ключевые слова: навыки аналитического мышления, коммуникативные навыки, креативные навыки, навыки критического мышления, навыки анализа информации, навыки сбора данных в исследовательской деятельности.

Abstract: This article highlights the specific features of developing analytical thinking skills in research activities.

Keywords: analytical thinking skills, communication skills, creative skills, critical thinking skills, information analysis skills, data collection skills in research.

Analitik fikrlash ko'nikmalari– bu murakkab muammolarni yechish, dalillarni tekshirish, ma'lumotlarni baholash va asosli qarorlar qabul qilish uchun mantiqiy fikrlash asosida dalillarni baholash qobiliyatidir.

Analitik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun tavsiya etiladi:

- kollej darajasida matematika va mantiqiy fikrlashga doir kitoblarni o'rganish;

- miya o'yinlarini o'ynash, masalan, mantiqiy boshqotirmalar;
- munozara yoki o'qish klubiga qo'shilish;
- ma'lumotlarni tahlil qilish bo'yicha ilg'or kurslarni o'tish;
- amaliy tadqiqotlar va haqiqiy dunyo muammolariga qo'llaniladigan analitik fikrlash talab qilinadigan amaliy loyihalarni bajarish.

Turli kasb va sohalarda analitik fikrlashning ahamiyatini oshirib bo'lmaydi. Biznesda analitik fikrlash aniq prognozlar qilish, bozor tendentsiyalarini aniqlash va samarali strategiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi. Sog'liqni saqlash sohasida u murakkab tibbiy sharoitlarni tashxislash va optimal davolash rejalarini topishga yordam beradi. Huquqni muhofaza qilish va xavfsizlik sohasida u jinoyat shakllarini tahlil qilish va kelajakda sodir bo'ladigan hodisalarning oldini olishga yordam beradi. Texnologiya va ma'lumotlarni tahlil qilishda bu sizga katta hajmdagi ma'lumotlardan qimmatli tushunchalarni olish imkonini beradi. Analitik fikrlash qobiliyatini egallash martaba o'sishi va muvaffaqiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ish beruvchilar muammolarga mantiqiy va tizimli fikrlash bilan yondashadigan shaxslarni qadrlashadi [2].

Analitik fikrlash ko'nikmalari quyidagilardan iborat:

- kommunikativ ko'nikmalar;
- kreativ ko'nikmalar;
- tanqidiy tafakkur ko'nikmalari;
- ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalari;
- tadqiqotda ma'lumot to'plash ko'nikmalari.

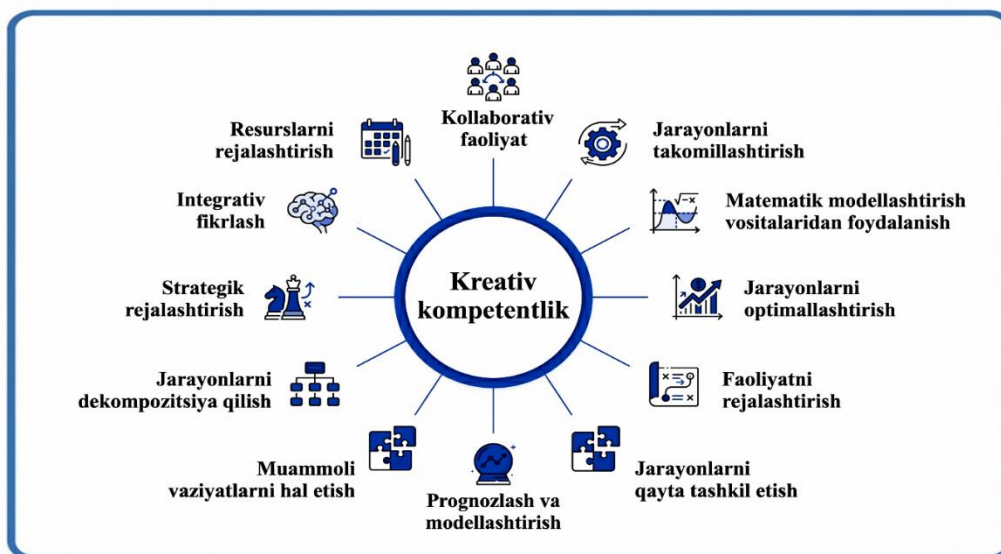
1. Kommunikativ ko'nikmalar. Kommunikativ ko'nikmalarga ega bo'lmay turib, o'zingizning tahlilingizni boshqalar bilan baham ko'rishning imkoni yo'q. Ma'lumotlarni tushuntirib beradigan kuchli kommunikator bo'lishingiz kerak. Ba'zan siz yig'ilish yoki taqdimot qilishda og'zaki ma'lumotni tushuntirishingiz kerak bo'ladi. Ba'zida esa yozma hisobot yozishingizga to'g'ri keladi. Shu sababli

kuchli verbal va noverbal muloqot qobiliyatiga ega bo'lishingiz kerak (1-rasmga qarang):

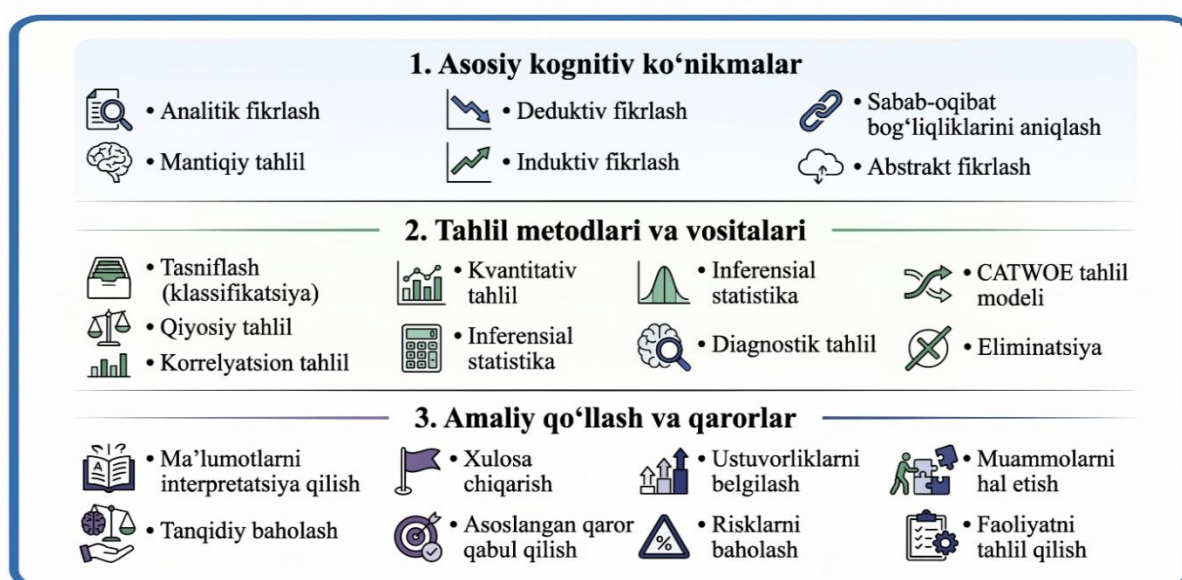
1-rasm. Kommunikativ ko'nikma

2. Kreativ ko'nikmalar. Ko'pincha tahlil qilish boshqalarni topa olmaydigan ma'lumotlarning tendentsiyalarini aniqlash uchun ijodiy ko'zni talab qiladi. Muammolarni hal qilishda ijodkorlik muhim ahamiyatga ega. Xodimlar tez-tez katta muammolarga samarali yechimlarni topish uchun quti tashqarisida o'ylashlari kerak (2-rasmga qarang):

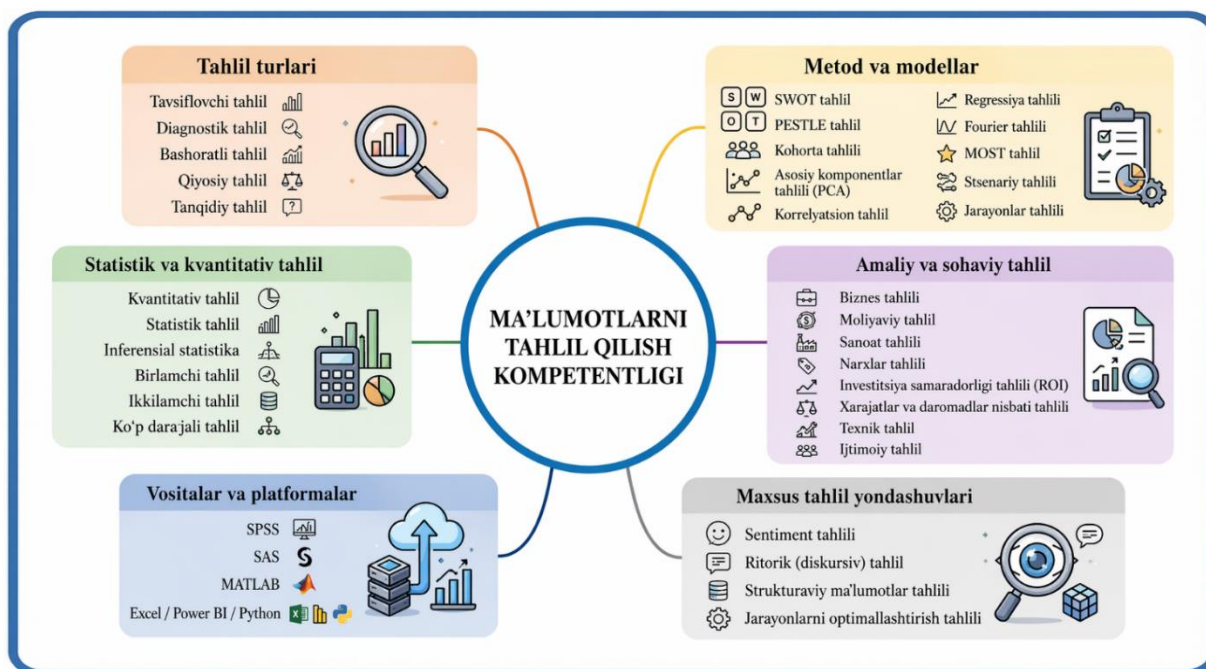
2-rasm. Kreativ ko'nikmalar

3. Tanqidiy tafakkur ko'nikmalari. Kuchli analitik ko'nikmalarga ega bo'lish uchun [tanqidiy tafakkur](#) zarur. Tanqidiy tafakkur ma'lumotni baholash va keyin sizning qaroringizga asoslangan qarorni qabul qilishni anglatadi. Tanqidiy tafakkur - bu xodimning kompaniyadagi [muammolarni hal qilishga](#) yordam beradigan qarorlar qabul qilishiga yordam beradi (3-rasmga qarang):

3-rasm. Tanqidiy tafakkur ko'nikmalari

4. Ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalari. Sizning martabangiz qanday bo'lishidan qat'iy nazar, tahlil qilishda yaxshi bo'lish, katta hajmdagi ma'lumotlarni tekshirish va ushbu ma'lumotlarning yo'nalishini topish imkoniyatini beradi (4-rasmga qarang):

4-rasm. Ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalari

5. Tadqiqotda ma'lumot to'plash ko'nikmalari. Ko'p hollarda, xodim ma'lumotlarni tahlil qilishdan avval ma'lumotlarni to'plashi kerak. Natijada, uni hal qilishdan oldin muammo haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'ladi. Shuning uchun, analitik ko'nikmalarda ma'lumot to'plash va mavzuni o'rganish muhim ahamiyatga ega va u to'rt bosqichdan iborat (5-rasmga qarang):

5-rasm. Tadqiqotda ma'lumot to'plash ko'nikmalari

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akademik yozuv. [Academic writing - Wikipedia.](#)
2. Analitik fikrlash: To'liq mahorat bo'yicha qo'llanma. [RoleCatcher | Analitik fikrlash ko'nikmalarini egallash: tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha keng qamrovli qo'llanma.](#)
3. Asilova G.A. Ilmiy tadqiqot faoliyati asoslari. Uslubiy qo'llanma. – T.,2020. – 128 6.